

פרשת בשלח, מועדון דורות, פרשת שבוע, אקטואליות, ד"ר חזות גבריאלי

כלכלה חדשה

1. שמות פרק טז

(א) ויסעו מאילם ויבאו פלעדת בני ישראל אל מדבר סיני אשר בין אילם ויבין סיני בחמשה עשר יום לחדש השני לצאתם מארץ מצרים :

(ב) וילינו וילונו פלעדת בני ישראל על משה ועל אהרן במדבר :

(ג) ויאמרו אליהם בני ישראל מיתן מותנו ביד יקוק בארץ מצרים בשבתנו על סיר הבשר באכלנו לחם לשבע פי הוצאתם אתנו אל המדבר הזה להמית את כל הקהל הזה ברעב : ס

(ד) ויאמר יקוק אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויבא העם ולקטו דבריזם ביום למען אנסנו הילך בתורת אסלא :

(ה) והיה ביום הששי והכינו את אשריביאו והיה משנה על אשר ילקטו יום יום : ס

2. רש"ר הירש שמות פרק טז

מארץ מצרים, משם יצאו בחמשה - עשר לחודש הראשון. היה זה יום החמשה - עשר, אולם מסוג אחר, מעין "פסח קטן" לאחר הפסח הגדול (ולאחר מכן נקבע באמת "פסח שני" בערב החמשה - עשר באייר - ע"י במדבר ט, יא). יום זה לא נועד לשבירת מוטות עול השעבוד ולא להקמת בתי ישראל והצלתם מעבדות וכליון, אלא לשחרור הרוח והנפש מכבלי הדאגה למזון הגוף - על - ידי העמדת קיום הפרט והמשפחה תחת שלטון ה' והשגחתו במצות השבת. כי לא בא הסיפור הזה אלא להודיע על מוסד השבת, שהונהג בחיי עם ישראל על - ידי התנסות בלתי - פוסקת בחווייה הניסית של ארבעים שנות המדבר, מוסד שכל ישראל וכל היהדות הושתתו עליו. אם הפסח הקים לה' את בתי ישראל, הרי השבת קיימה לה' את בתי ישראל לדורות.

(ב) תחילה מלמדנו הכתוב את הצורך החיוני במוסד הזה של השבת. אך באו מאילים, מקום המשופע במזון, אל המדבר - וילונו כל - עדת בני - ישראל על - משה ועל - אהרן - מיד התלונן כל הקהל הנושא עמו את נבטי צמיחתו לקראת ייעודו הגדול. מה בצע בכל נסי הגאולה והישועה שבמצרים ובים, מה בצע בנסיון המחנך שבמרה! כל חזיונות הקודש משתכחים מן הלב מול סכנת הרעב המאיימת על אשה ובנים! וגם במובן זה ייכון מאמר חז"ל: "קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף" (פסחים ק"ח ע"א). סכנת הרעב האמיתית או המדומה מערערת כל עיקרון ומבטלת כל החלטה טובה. וכל עוד לא נגאל האדם - לא מן הדאגה למחייתו - אלא מתוקף הדאגה למחייתו, אין מקום להגשמה מוחלטת של תורת ה'. אולם, אי אפשר להשתחרר מסיוט הדאגה הזאת אלא על - ידי הכרה מעמיקה שבלב, שגם דאגת הפרנסה, הראשונה בין כל דאגות אנוש, גם היא אינה מוטלת בראש ובראשונה על האדם לבדו. גם למטרה זו האדם רשאי וחייב לעשות רק את שלו, הווה אומר: לעשות מה שה' מטיל עליו לצורך מטרה זו; ואילו ההצלחה מסורה היא לה', שעינו צופיה על כל בית וכל נפש אדם ורחמיו על כל בריותיו; שכן, גם פעילות האדם לצורכי מחייתו איננה זכות אלא חובה.

כל עוד לא נשתלה הכרה זו בלב האדם, כל עוד האדם נרתם לעול פרנסתו לבדו - הוא לבדו בכוחותיו המוגבלים, - אין קץ לאותה דאגה. עלולה דאגה זו להפוך את עולמו למדבר - לא רק בלכתו במדבר - אלא גם בתוך תוכו של עולם מיושב, רב - נכסים אך גם רב - מתחרים. עלול האדם לחשוב, כי דאגתו צריכה להקיף - לא רק את יום המחר - אלא את כל העתיד כולו, ואף את עתיד הבנים, הנכדים והנינים. מחשבה זו ממריצה אותו להוסיף כיבושים על כיבושיו, ללא מנוח וללא התחשבות - עד לא ייוותר מקום בלבו לכל תכלית ומטרה אחרת.

משום כך הוליד ה' את העם העתיד לקבל את תורתו - לתוך מדבר של ממש, שאין בו כל פרנסה. שם יתנסה בכל אימת ההווה והעתיד, מחוסר פרנסה ונטול סיכויים. שם ילמד לדעת ולחזות בבשרו, בשביל עצמו ובשביל זרעו אחריו, לאיזו מידה של חוסר - התחשבות עלול מצב כזה - ולו מצב של רגע חולף - לסחוף את האדם בעוצמה רבה. הרי כל דור יוצאי מצרים הורגל בחוסר דאגה לסיפוק צורכי מחייתו - כך משתמע מן הפסוק הבא. עבדים היו, ודאגת פרנסתם

על אדוניהם, כדרך שהבעלים דואגים לקיומן ולשמירת כוחן של בהמות המשא והעבודה שלהם. במדבר החלה כל עדת ישראל להתלונן על משה ואהרן.

הילך בתורתו. ההליכה בתורתי מותנית בכך שאמצא אנשים, המסתפקים בפרנסתם ובפרנסת נשיהם ובניהם דבר - יום ביומו; העושים את חובתם היום ואוכלים היום בשמחה ובטוב לבב - ומשליכים על ה' את דאגת המחר: מי שברא את היום ואת פרנסתו, יברא גם את יום המחר ואת פרנסתו. רק הבוטח בה' ללא תנאי, מובטח שלא יעבור על תורתו מחמת דאגות פרנסה אמיתיות או מדומות. מי שלא למד להשליך את פרנסת המחר על ה', סופו לסור מה' ומתורתו על - ידי הדאגה לשנים רבות. ומכאן מאמרו הגדול של ר' אלעזר המודעי: "מי שברא יום ברא פרנסתו... כל מי שיש לו מה יאכל היום ואומר מה אוכל למחר הרי זה מחוסר אמנה" (מכילתא כאן).

(ה) והכינו את אשר - יביאו. כמות המזון שיביאו הביתה לא תיראה להם גדולה מן הרגילה; הם יכינו אותה לצורך היום, ורק אז - והיה משנה על אשר - ילקטו יום יום. בשני הפסוקים האלה מודיע אפוא ה' למשה דבר שהיה מודיע עליו גם בלא שהעם התלונן: יום יום יתן לעם מזון רק בשיעור תצרוכתו היומית, "דבר - יום ביומו". יתאמן העם לבטוח בה' בעניינים הפעוטים, כביכול, שבכל יום ויום וייוכח לדעת, כי עינו של הקדוש ברוך הוא על כל בריותיו ועל כל בית ובית. שיעור המזון הכפול ביום הששי יוכיח להם, כי ה' יספק גם את הצרכים הנובעים מן הדרישות המיוחדות של תורתו.

ונחנו מה. לאור כל זאת - מה קטן חלקנו בעיצוב גורלכם! אין בו ממש כל עיקר, ואין אנחנו כדאים כי תלינו עלינו או תעוררו בעם אי - רצון עלינו, אף כי לא יצאתם בכך בגלוי, כי זאת עשו רק בודדים (עיי' פסוק ג). הלא רק כלים אנחנו ביד ה', ואין בנו חשיבות!: